

Lapse tervise juhendi käsitus

Töörühma protokoll nr.

kuupäev	1. veebruar 2018 kl 14.15 – 16.50
Koht	Tallinn
Osalejad	Töörühm: Anne Minka, Pille Andresson, Tiina Tõemets, Katrin Kippar, Mari Laan, Liis Toome, Tiina Käi, Reet Laidoja, Heli Grünberg (veebi teel), Sirje Sammul (veebi teel). Sekretariaat: Maarja Karu, Marje Oona (veebi teel).
Puudujad	Helina Pedak, Katrin Poom, Marit Kuusk, Külli Friedemann, Liisa Saare, Vivian Arusaar, Riin Naestema, Le Vallikivi, Triinu Tänavsuu, Sirje Kövermägi, Irma Nool, Kai Teeäär, Siret Läänelaid.
Juhatajad	Ulla Raid, Anne Minka
Protokollija	Mare Toompuu
Päevakord:	<ol style="list-style-type: none">1. Huvide deklareerimine ja töörühma otsustusvõime kinnitamine.2. Soovituste üle vaatamine.3. Tervisekontrolli tegevuste tabel
Vastuvõetud otsused:	
Peamised arutelu teemad ja edasised tegevused	<p>Huvide deklareerimine ja töörühma otsustusvõime kinnitamine Huvide deklaratsioonid on üle vaadatud, meetmete kasutamine ei ole vajalik. Kohal on 10 töörühma liiget, mistõttu ei ole koosolekul kvoorumi ja soovitusi ei saa kinnitada.</p> <p>Soovituste üle vaatamine</p> <p>Soovitus 1 – sõnastus täpsustatud (7 eluaasta asemel 7 aasta vanuseni): <i>Kõne eakohasuse hindamiseks vestelge lapse ja lapsevanemaga igal ennetaval tervisekontrollil kuni 7 aasta vanuseni. Hinnake koos lapsevanemaga lapse kõne arengu vastavust kõne arengutähistele (verstapostid). Kõrvalekallete esinemisel kõnes suunake laps logopeedi vastuvõtule.</i></p> <p>Soovitus 2 - sõnastuse muutmise osas ettepanekuid ei tehtud:</p>

Pervasiivsete arenguhäirete varajaseks avastamiseks kasutage M-CHAT R/F testi lapse vanuses 18-36 kuud, kui areng on hilistunud ja/või ebatüüpiline või neil on autismspektri häirega lähisugulane. Positiivse leiu korral suunake laps lastepsühhiaatri vastuvõtule pervasiivse arenguhäire täpsemaks diagnostikaks ja võimalusel rakendage varajase sekkumise programmi.

Soovitus 3 – sõnastuse muutmise osas ettepanekuid ei tehtud:

Käitumuslike ja/või tähelepanu probleemidega 3-10 aastase lapse hindamiseks kasutage koos lapsevanema ja õpetajaga hinnanguskaalat (SNAP IV), et otsustada lapse suunamise vajalikkus õppenõustamist pakkuvate tugispetsialistide juurde sekkumise planeerimiseks.

Soovitus 4.1 – sõnastuse muutmise osas ettepanekuid ei tehtud:

Määrake hemogramm rauavaegusaneemia väljaselgitamiseks 9-12 kuu vanustel rinnapiimatoidul või piiratud toitumisega lastel.

Soovitus 4.2 - soovitus täpsustati (glükoosi taluvustest):

Kõrge diabeedi riskiga lapsi (vt lisa ...) skriinige teist tüüpi diabeedi avastamiseks paastuglükoosi või glükoosi taluvustestiga puberteedi algusest või alates 10. eluaastast.

Soovitus 4.3 - soovitus täpsustati. Arutelu leiti, et peaks olema viide mida konkreetselt küsida. Küsitlege asemel hinnake skriiningu kriteeriumite alusel (vt lisa AHA kriteeriumid). **AHA skriining on vaja tõlkida.**

Kardiaalset äkksurma põhjustavate haiguste (hüpertroofiline kardiomüopaatia, WPW sündroom, pika QT sündroom jt) väljaselgitamiseks hinnake skriiningu kriteeriumite alusel (vt lisa AHA kriteeriumid) last, kes alustab individuaalse ja/või võistkondliku spordiga ning kes teeb süstemaatilist, intensiivset treeningut. Teostage elektrokardiograafia lapsele, kelle anamnees või objektiivne leid seda nõuab. Vajadusel suunake laps kardioloogi vastuvõtule.

Soovitus 5.1 – soovitus sõnastust täpsustatud. **Soovitus tuleb panna uuesti hääletamisele.**

Vastsündinu tervisekontroll viige läbi esimese elunädala jooksul, kas kodus või perearstikeskuses, pere näidustusest ja kokkuleppest lähtuvalt. Juhul kui vastsündinu varasel kojukirjutamisel sünnitusmajast on tehtud lastearsti tervisekontroll 5.-7. elupäeval, tehke tervisekontroll teisel elunädalal.

Soovitus 5.2 – soovitus sõnastust täpsustatud (viide Calgary skriiningule).

Ämmaemanda edastatud positiivse skriiningutulemuse (vt lisa Calgary sünnitusjärgne skriining üle 10 punkti) alusel, peale vastsündinu ja pere kojukirjutamist külastage peret kodus hiljemalt nädala jooksul peale sünnitusosakonnast lahkumist.

Soovitus 6.1 - sõnastuse muutmise osas ettepanekuid ei tehtud:

Puusaliigeseid hinnake kliiniliselt esimese eluaasta jooksul igal tervisekontrollil. Kuni 2 kuu vanuste imikutel kasutage lisaks sealhulgas Barlow ja Ortolani teste.

Soovitus 6.2 - sõnastuse muutmise osas ettepanekuid ei tehtud:

Puusaliigeste arengulise düsplaasia kahtlusel suunake laps esimesel võimalusel ultraheliuuringule.

Soovitus 6.3 – arutelu leiti, et ultraheliuuringu tegemise aega on vajalik täpsustada radioloogidega. Marje küsib dr Mare Lintropilt üle.

Kui lapse lähisugulasel on puusaliigese arenguline düsplaasia, laps on sündinud tuharseisus (sh mitmikrasedus) või lapse alajäse on deformatsiooniga suunake laps ultraheliuuringule teisel (viiendal/kuuendal?) elukuul.

Soovitus 6.4 - sõnastuse muutmise osas ettepanekuid ei tehtud:

Kui ultraheliuuringu leid viitab puusaliigeste arengulisele düsplaasiale, alustage asendiraviga ja suunake laps ortopeedi vastuvõtule.

Soovitus 7.1 – soovitus sõnastust täpsustati (*silmade fikseerimise asemel pilgu fikseerimine*; punase refleksi kontrolli teeb arst ja teatud vanuses ainult, mitte kõikidel tervisekontrollidel; väline vaatlus sõnastusest välja):

Kontrollige silmade punast refleksi arstliku läbivaatuse käigus kõikidel lastel 1 kuu, 6 kuu ja 12 kuu vanuses. Punase refleksi puudumisel ühes või mõlemas silmas saatke laps viivitamatult silmaarsti vastuvõtule.

Soovitus 7.2 - soovitus sõnastust vaadati koos soovitustega 7.3 ja 7.4 ja täpsustati.

R. Laidoja arvates võiks kõõrsilmsust vaadata alates 4 või 6 elukuust, kuidas töörihm otsustab.

Töörihm leidis, et esimesed 4 kuud on füsioloogiline kõõrsilmsus ja otsustati panna silmaarstide arvamuse järgi 6 kuud.

Vaadeldge lapse silmi ja hinnake lapse pilgu fikseerimist esimesel eluaastal igal visiidil. Kõõrsilmsuse ja pisarateede patoloogia püsimisel 6 kuu vanuses suunake laps silmaarstile.

Soovitus 7.3 - soovitus sõnastust vaadati koos soovitustega 7.3 ja 7.4 ja täpsustati.

Vaadeldge kõikide 3 aasta vanuste laste silmi, kontrollige kõõrsilmsust.

Soovitus 7.4 - soovitus sõnastust vaadati koos soovitustega 7.5 ja täpsustati vanuse grupiti.

Hinnake nägemisteravust 3 aasta vanustel lastel Lea Hyvarise tabeliga. Kui lapsel on nägemisteravus < 0,63 või nägemisteravuste erinevus silmade vahel rohkem kui kaks tabeli rida, suunake laps silmaarsti vastuvõtule.

Soovitus 7.5 - soovituse sõnastust ühtlustati koos soovitustega 7.4 ja täpsustati vanuse grupiti:

Hinnake nägemisteravust 6-7 aastastel lastel kas täiskasvanute või Lea Hyvarise tabeliga. Kui nägemisteravus on < 0,8 või nägemisteravuste erinevus silmade vahel rohkem kui kaks tabeli rida, suunake laps silmaarsti vastuvõtule.

Soovitus 8.1 – soovituse sõnastust täpsustati (esimese lause järel semikoolon ja seejärel loetelu). **Sosinkõne meetodika peaks olema kirjelduses.**

Hinnake kuulmist kõikidel 6-7 aastastel lastel:

- selgitage kõikidel lastel kuulmislangusega seotud riskitegureid,
- täpsustage lapse kuulmisharjumusi koostöös lapsevanemaga,
- vestelge lapsega,
- kasutage sosinkõnet,
- tehke otoskoopiline vaatlus.

Soovitus 8.2 – soovituse sõnastuses lause pooled vahetatud, et oleks loogilisem, samuti kirjutati lahti lühend KNK:

Kui anamneesi ja/või läbivaatuse alusel jääb kahtlus kuulmislangusele või kõne areng on hilistunud suunake laps erialaspetsialistile (kõrva-ninakurguarst, audioloog).

Soovitus 9.1 - sõnastuse muutmise osas ettepanekuid ei tehtud:

Soovitage kõiki kuni 6 kuu vanuseid imikuid toita rinnapiimaga.

Soovitus 9.2 - sõnastuse muutmise osas ettepanekuid ei tehtud:

Alates 6 kuu vanusest vajab laps lisaks rinnapiimale (piimasegule) lisatoitu. Lisatoiduga harjutamist soovitage alustada 5 kuu vanusest.

Soovitus 10.1 – tööühm otsustas panna kokku varasemad soovituse 10.1 ja 10.2, kuna need on sarnased. Millal ja kus hindamine tehakse – koolis, perearstikeskuses? Soovituse sõnastus tuleb Siretilt ja Helinalt üle küsida. TAI-st küsida täpsed vanused. Samuti tuleb üle vaadata arvestades tervisekontrolle klasside järgi.

Hinnake 11, 13 ja 15-aastaste laste tervisekäitumist HBSC (Health Behaviour of School-aged Children questionnaire, vt lisa...) küsimustiku lühiversiooniga vähemalt kord kahe aasta jooksul.

Soovitus 11.1 - sõnastuse muutmise osas ettepanekuid ei tehtud:

Hinnake lapse ja pere toitumisharjumusi ja nende vastavust tasakaalustatud toitumise soovitudele vestluse abil igal tervisekontrollil.

Soovitus 11.2 – soovitus sönastuse muutmise osas ettepanekuid ei tehtud: *Piiratud toitumisega lastel soovitage toitumispäeviku pidamist (nt nutridata link), hinnake toitumisharjumusi, erinevate toitainete tarbimist, jälgige laste kasvu ja eakohast arengut. Rangel taimetoidul olevaid noorukeid hinnake võimalike söömishäirete suhtes.*

Soovitus 12 – soovitus sönastus täpsustati (lisati ema depressiooni fookusesse võtmise aeg *lapse esimesel eluaastal*; välja jäeti *korrake skriinimist 2-4 nädala möödumisel*). **Selgitusse lisada missugune on edasine abi jms.** *Pöörake tähelepanu ema sünnitusjärgse depressiooni nähtudele lapse esimesel eluaastal, vajadusel kasutage seisundi täpsustamiseks EPDS skaalat (vt lisa...).* Positiivse skoori puhul tagage emale edasine abi.

Soovitus 13

M. Karu tõi välja, et selle soovitus osas pole eriti head tõendusmaterjali.

U. Raidi arvates peaks soovitusega veel tegelema, teste/küsimustikke vaatama. Kui ei leia tõendusmaterjali, siis jääb sönastus üldisemaks.

Tervisekontrollidel pöörake tähelepanu perede toimetulekule. Vajadusel kaasake lastekaitse- või sotsiaaltöötaja. Küsimustik?

Üldine märkus - töörihm leidis, et soovitus vahel peaks olema vahepealkirjad vastavalt sisukorrale. Lapse tervisekontroll alates vastasündinust, areng – nägemine, toitumine, siis keskkond jne. Nii oleks ülesehitus loogilisem ja kergemini hoomatav.

Tervisekontrolli tegevuste tabel

Vaadati üle tervisekontrolli tegevuste tabel. Tabelis võetakse välja ortodonte puudutav, kuna hambaarst suunab ise lapse vajaduse korral ortodondile. Samuti jääb üldiseks ka hammastega seonduv, kuna hambaarstid ei ole reageerinud konsultatsioonipalvele.

Lastearstide tervishoiukorraldusliku küsimusega lastearstid veel tegelevad. Perearstide ettepanekul võetakse Tanneri skaala kooliõdede toimingutest välja, sest seda tegelikult ei tehta.

Edasised tegevused

Varasemalt planeeritud 22.02 koosolek jääb ära, kuid kõik töörihma liikmed loevad materjali põhjalikult läbi.

	Nädala jooksul tehakse juhendis ja tabelis muudatused vastavalt koosolekul kokku lepitule ja töörühm vaatab need 6. märtsi koosolekuks üle.
Järgmiste koosolekute ajad	6. märts kl 14-17 Palun märkida doodles, kas osalete 6. märtsi koosolekul: https://doodle.com/poll/2ykxi2hwd9mpf3xw
	Protokollija: Mare Toompuu Juhataja: Ulla Raid ja Anne Minka